

LLEVANT

DECENARI CATOLIC MALLORQUÍ

Any XIV Núm. 517
ARTA 31 de Desembre de 1930

DEU I PATRIA

PREUS

Artà i comarca, un any 4 ptes.
A fora id 6 »
Extranger id 10 »

L'eterna Qüestió

L'espectacle que ofereix avui la política espanyola als ulls de l'observador seré, és tant al·lucinant com puguin ésser-ho els intents de la formació del sistema polític d'un país. Ho seria encara més per nosaltres si no ens hi trobàssim afectats perquè allavors el nostre interès seria purament el d'un estudiós que contempla la realització d'uns experiments de drèt polític, més emocionant que els operats en un laboratori, perquè es fan, no en matèries inanimades, sinó en un cos viu.

Els sobrevivents dels partits liberals han fet esforços titànics per arrabassar la direcció del país a base de n'Alba, el prestigi del qual no sabem veure fundat en res seriós; la repulsa de l'opinió ha estat tan unànim que el mateix capdill amb gest tribunicí ha renunciat a collir uns raïms que per ell eren massa verds.

També els vells conservadors han volgut rejuvenir-se i cercar una corrent que els acorassés; la seva organització, però fa un sò espantós de buid i no tenen cap personalitat de prestigi que els pugui imposar aquelles directrius noves que exigeixen les necessitats del país.

De tot lo qual resulta ben clar que si els elements republicans no sembla que tinguin moltes probabilitats de governar, els del davant tampoc ofereixen base per una normalitat política seriosa i a l'altura suficient per l'hora gravíssima que travessa Espanya.

Al costat d'aquestes desferres s'aixequen personalitats sense gaire més força que el seu prestigi i honradesa: Sánchez Guerra, Osorio y Gallardo, Cambó... A poques més. Els dos primers no sembla que vulguin sebre res del règim actual i els seus motius tenen;

LLEVANT, desitja a tots els seus protectors, subscriptors i anunciants un feliç any nou.

per això en Cambó fa l'efecte d'una columna sola i única en mig d'un munt d'escombres.

Tot i veient-ho així, en Cambó, donant prova de la seva vocació política irreductible s'ha llançat amb el seu habitual dinamisme a la lluita, tasca difícil i dura perquè, com sempre trobarà els obstacles a que ha aludit ja en la seva darrera nota.

Si en Cambó pogués vencer aquests obstacles hauria realitzat gairebé un miracle; els altres obstacles li serien ja més fàcils de passar i la seva tasca podria ésser coronada per l'èxit. Mentrestant ningú pot negar-li la seva bona voluntat; el resultat positiu o negatiu de la seva tasca ens marcarà el grau de possibilitat d'una prompta i fecunda normalitat política.

J. A. V.

Plagues del camp

La quarta conferència de les organitzades per el Museu tengué lloc a les 5 del capvespre del diumenge dia 16 de novembre i estigué a càrrec del enginyer agrònom Sr. Ferran Blanes Boysen.

Feta la presentació del culte conferenciant pel conservador Sr. Garcias, comença el Sr. Blanes a desenvol·lar en forma de conversa l'interessant tema escollit, davant un públic selecte ansios d'aprendre, per poder navegar millor dins la mar de la vida agrícola.

Se lamentà de l'apatia dels pagesos en lo que afecta a les malalties, davant les quals se creuen de brassos

atribuint les a la fatalitat.

Res més fàcil que aquesta concepció ja que de l'estudi de les plagues s'ha tret l'ensenyança que en totes elles s'hi troba un punt dèbil per el qual se poden atacar amb èxit.

Agrupa les plaques en dues divisions, l'una vegetal formada per bolets infinitament petits, microscòpics com la mascara, el mildiu, la cenrada, etc. Si en qualsevol d'elles miram la manera com viuen podrem conèixer el moment d'atacar-les.

Explicà la constitució dels bolets, mostrant en projeccions, les dues parts principals de que consten aquests essers, el miceli que ve a ésser el tronc i la rel, i el qual viu sempre amagat ja sigui sota terra o sota les escorxes, dins les fulles o dins els fruits, i el bolet propiament dit, que és lo que viu defora lo que nosaltres veim i que ve a ésser la flor i el fruit.

Explicà les tres maneres de viure dels bolets, uns sense fer mal ni bé, altres que fan mal indirecte tapant, per exemple, les fulles, impeding la respiració, i els directament perjudicials que viuen dins els teixits. Aquests són molt difícils de combatre quant han fet la seva aparició, com per exemple el mildiu de la vinya; en canvi se poden prevenir els seus efectes. Els qui viuen damunt se poden destruir en qualsevol temps.

En el segon grup, dels insectes, explicà les seues metamorfosis o sigui la manera de desenvol·lar-se; la femella posa un ou, d'aquest ou en neix un cuquet que se diu ordinàriament larva i oruga si és de les papallones. Aquesta larva quant ha acabat de créixer s'adorm i al cap d'un cert temps en surt l'insecte perfecte, les femelles del qual, una volta fecundades, tornen a pondre ous continuant indefinidament el cicle.

El poi pón directament altres pois.

Pels efectes que produeixen divideix els insectes que ataquen els vegetals en dos agrupaments, aquells que en estat de larva roveguen i per tant fan el mal i al estat d'insecte són inofensius i aquells altres que fan la destrossa en l'estat perfecte com el poi, el qual a pesar d'ésser tan petit com que s'agrupa en tantíssima quantitat, arriba a produir els desastres que tots coneixem.

La nanera de combatre'ls, és posar

en època oportuna substàncies verinoses damunt la planta i moren xupant. Altres cubrint-los amb substàncies adherents com el petroli i sabó en qual cas moren per asfíxia, i també amb el sistema de cobrir els arbres amb veles que s'omplen de gasos actívissims com el cianídric aplicat amb tant d'èxit en els tarongers.

Les plagues del tipus de la mascara cenrada, se combaten en tot temps amb la sofre.

Les que viuen dins les fulles com el mildiu, s'han de prevenir, untant a son degut temps amb substàncies a base de coure que no deixen néixer les llevors.

Per els insectes, l'arsenic en ses diferents formes és la substància indicada per la seua destrucció.

Hi ha ademés el medi natural de destrucció, que és l'existència d'altres insectes que o bé en estat perfecte com els *portols* o en estat de larva com el *verano* destrueixen les plagues.

Concretà després les malalties que estan esteses en la nostra vila i d'una manera especial la Mosca de l'olivera. Aquesta no pot ésser atacada quant està dins l'oliva, convé per tant atacar la quan vola aïrosament per dins els olivars cercant sucs dolços amb que nodrir-se. De tots es coneguda la campanya que gràcies a l'amabilitat de D. P. Morell se va fer dins les seves i altres finques fa un parell d'anys els resultats de la qual correspongueren als càlculs fets, ara que, si aquestes campanyes no se fan amb molta extensió, o sigui en molts d'olivars, els seus resultats no poden ésser profitosos.

S'esquitxaren 2000 arbres 6 o 7 vegades, el cost total fou 56 ptes. cada 100 oliveres i els resultats foren els següents:

A 1 d'octubre les voreres totes picades. Novembre 8 % picades i una corcada: voreres 4 % picades i 19 corcades. 20 de novembre, 2 % picades i 8 corcades; voreres 95 %.

A Sollerie se feu una experiència en 2549 oliveres. El gast total fou de 1'01 pta. per arbre.

El 9 d'octubre hi havia al mig del camp un 2 % d'olives picades, per les voreres 17 i per les afores 49.

Contant que l'oliva bona se venés a 0'50 pta. l'amut, amb dos amuts se tenia pagat el tractament. Ademés l'oliva tractada madura d'hora i bé la malalta madura més prest. La bona du més oli i millor.

El càlcul dels perjudicis ocasionats per les mosques, aquell any donà unes 17 mil pessetes, diners que se podrien beneficiar casi en sa totalitat.

A Italia els agricultors oliverers se organitzen en sindicats per combatre aquesta plaga.

Per últim parlà del corc de les pomes, que és l'oruga d'una papallona que s'ha de combatre a l'estiu quan les pomes estan en flor. S'empleen solucions arsenicals i se pot salvar el 90 % de la cullita.

El Sr. Blanes que va il·lustrar la conferència amb projeccions, fou llargament aplaudit.

DE CANOSTRA

Després d'estar aprovat el pla de reforma del cementeri d'aquesta vila que amb gran acert l'ajuntament encarregà al culte arquitecte En Guillem Forteza, són molts els solars que s'han venuts, estant a punt d'acabar algunes tombes. Voldriem que després del acert del pla, hi hagues per part de l'ajuntament el mateix acert en quant a la construcció de les tombes; no fossin coses que la serietat i bon gust patissin de la falta d'orientació.

—A son degut temps varem rebre el nou *Calendari Mallorquí de 1931* que ha publicat per primera vegada la *Associació per la Cultura de Mallorca*.

Aquest calendari, que prou falta feia dins el poble mallorquí, ha estat molt ben rebut per la seua presentació acurada i la profusió de matèries en ell tractades i dades de gran interès.

Entre altres treballs, du un mapa de Mallorca a dues tintes, un resum històric, un compendi de lo que és el Municipi i un quadre comparatiu de la població de Balears i pressuposts locals, un complet estudi de la Vida Agrícola etc.

Segons notícies ha estat un èxit la col·locació d'aquest Calendari, per lo qual i per l'obra que representa felicitem a la *Associació per la Cultura de Mallorca*, al mateix temps agraïm l'exemplar que ens ha ofert.

—També hem rebut un folletó del Sr. Josep Tarré Pvre., editat a Bar-

celona titolat «Un nou procediment per estudiar la vida de Cristòfor Colom».

—El temps fa una vintena de dies que va molt desbaratat; la segona setmana de desembre comensà amb brusques i una ventada tan considerable que no se recorden uns temporals tan duraders de fa més de coranta anys. Les aigües assaonaren la terra, que prou falta ja en feia, però tota la setmana i part de la següent, les ventades de tramontana i gargal cremaren molts de sembrats i feren bastanta destrossa en els arbres; els garrovers han quedat amb el garrovi cremat. Per les festes de Nadal va calmar un poc i disfrutarem algunes estones de sol. Ara tornam tenir vent fort de ponent. Amb aquests temporals el fret s'ha apoderat del ambient. El total d'aigua caiguda és relativament petit per el temps on som.

—De malalties no anam malament; res epidèmic si bé sembla iniciarse una època de gripet i se nos diu si hi ha un cas de *rosa*.

—El dia de Nadal davers les 10 i mitja del vespre una mala nova s'esengué ràpidament per la vila entre la gent vetlladora. En Miquel Mangol, en un atac de locura alcohòlica, amb una guinaveta de la cuina s'acabava de tallar el carcabòs. La seua esposa fou la primera qui s'endonà compte al sentir el sengloteig de la seua respiració dalt la galeria. Als seus crits acudiren alguns hostes de la casa i veinats; fou cridat un metge, el qual practicà la cura primera i diagnosticà de gravíssima la ferida Vista la seua disposició també li fou administrat el Sagrament de la Extremaunció. Cridat el Jutge, ell mateix declarà que no culpassin a ningú del fet que era ell mateix el qui l'havia realitzat. A les 24 hores va morir. Que Déu l'hagi perdonat i amparada la seua ànima.

—Mestre Jaume Roca, el célebre barber de la Plasseta del Marxando

ALS LECTORS

Els tallers de la TIPOGRAFIA CATOLICA D'ARTA han estat traslladats a Palma.

Per tots quants de treballs se presentin ofereix els seus servicis als subscriptors i lectors de Llevant, de tot Mallorca que poden dirigir-se d'aquí en avant a l'ESTAMPA DE LA LLIBRERIA

POLITECNICA

C. Maura, 5.

Palma de Mallorca

ha traslladat el seu domicili a Sa Colònia.

—Ha arribat de l'Argentina en Jaume Bonnin, fill d'en Jaumantoni del peix.

—Les passades festes s'han celebrades amb la solemnitat i alegria acostumades. Les matines tant a la Parroquia com al Convent foren molt concorregudes de feels. En la primera el Chor San Salvador i en el segon el de Santa Isabel cantaren precioses nadalenques. Després de la missa hi hagué moltes comunions.

—Amb motiu del trasllat de l'impremta de la Tipografia Catòlica d'Artà, han passat a viure a Ciutat els nostres bons amics En Sebastià Ginard Vives i En Rafel Amorós (a) Cinto.

—Ens enteram amb satisfacció que el nostre dilecte amic i col·laborador Mossèn Llorenç Lliteras, fins ara Prefecte del Seminari ha estat nomenat Ecònom de Santanyí.

—La Loteria enguany també ha deixat mala saba; menys mal que les neules i torrons que els nostres pastissers cuiden de mostrar, serveixen per endolcir totes les llars i ajuden a fer més suportable el disgust de la ill·lusió.

—Hem tengut el gust de saludar al nostre bon amic el notari de Montroig (Tarragona) Sr. Daniel Cano, el qual ha vingut a passar uns dies amb sa família.

—En el teatret de la Congregació Mariana, s'han celebrat durant les passades festes, molt agradables vetlades recreatives.

—L'Ajuntament actual, seguint el criteri de tants d'altres, tampoc se preocupa de la qüestió escolar. Ara que s'acaba l'arrendament del local actual i no les hi volen més, no sabem veure, donada la manca de locals apropiats, quina solució trobarà que puguin satisfer les més mínimes exigències de l'escola.

En canvi se diu, que està acordat vestir el poble amb dos municipals uniformats, per lo qual s'han escullit dos joves de lo més esbrinats i plantosos de la vila, suposam que amb la fi de que puguin manetjar bé les corretjades. Després d'una pràctica de quinze dies, actuaràn definitivament per a cap d'any. La gent no està satisfeta.

Em dol haver d'insistir una vegada més, amb la necessitat que sent el poble d'insrucció i educació, és una obligació massa negligida per les classes directores. Elles són les responsables directes de tots els desordres que per aquella falta, tant sovintet en en la nostra vila.

—Dia primer de Gener, la Companyia de Ferrocarrils posarà en circulació el nou material de transport de viatgers darrerament adquirit. Estam d'enhorabona; aquest material pot satisfer els gusts més exigents, és de lo millor que circula a Espanya, per lo qual rebí també la Direcció de la Companyia la nostra enhorabona.

—Per passar les festes amb la família, ha vingut l'alférez de cavalleria recent ascendit, nostre bon amic Antoni Lliteras Sancho, Mostel. La nostra enhorabona.

—Per medi d'una crida, s'han posat en coneixement del poble els nous arbitres creats per l'actual Ajuntament. Un d'ells sobre l'ocupació de la via pública, que sembla orientat cap a la legalització d'un abús bastant freqüent, castigat en les ordenances municipals i amb la natural molestia pels qui no en poden prescindir i l'altre un impost sobre les cabres.

—Han visitat la nostra redacció la *Revista Hispànica* editada a Sirasburgo per l'Unió d'Espanyols. *Boletín Conquense* de Cuenca i *Ciudadania* de Ciutat. Gustosament admetem el canvi.

—Han sortit per Mendoza (R. Argentina) l'amo en Juan Gili (a) Brunet i la seua esposa Antonia Guardiana.

—Moviment de població l'any 1930.
Matrimonis 29
Neixaments: Nins 56, nines 47, total 103
Defuncions: Homes 27, dones 20, nins 5, nines 3, total 55
Diferència amb augment 48.

—Quant el número aquest anava a entrar en màquina se'ns dona la mala nova de que a conseqüència d'un atac està gravíssim D. Juan Garcias Sard farmaeutic, pare del Redactor de Llevant també farmaeutic D. Llorens, haguent-se'l per tal motiu sagramentat.

REGISTRE

NAIXAMENTS

Octubre Dia 7.—Margalida Tous Sansó de Antoni i Catalina. Dia 20 Francisca Lliteras Rosselló de Miquel i Maria; Maria Ginard Artigues d'Antoni i Catalina. Dia 22, Miquel Tous Servera de Gabriel Jordi i Elisabet Pistola. Dia 25, Antoni Blanes Blanes de Francisco i Maria. Dia 26, Jaume Nadal Ginard de Rafel i Margalida.

Novembre Dia 2.—Miquel Alzamora Bauzá de Jaume i Maria; Catalina Palou Amorós de Jaume i Bàrbara. Dia 7, Margalida Danús Riera de Bernat Serra i Juana. Dia

10, Pere Llinàs Danús de Pere i Francisca. Dia 13, Jaume Carrió Canet de Vicens de So'n Deligència i Francisca de Sa Torre; Jaume Rossello Tous d'en Xerafi de Sa Calobra i Antonia. Dia 18, Miquel Planissi Ginard de Pere Josep Ueu i Aina Caragola. Dia 30, Francesc Vicens Esteve d'Antoni Jan i Aina Maria de Son Fanc. Dia 22, Antonia Garau Mesquida de Jaume Raul i Elisabet Talabarda. Dia 24, Climent Garau Bordoy de Julià de Ses Coves i Magdalena; Pere Gayà Mascaró de Miquel Monjo i Margalida Trebai. Dia 25, Bàrbara Alzamora Canet de Miquel Garrit i Elisabet Cantes.

Desembre Dia 2.—Aina Amorós Cànaves de Sebastià Cinto i Juana Maria de Ses Terres. Dia 10 Antonia Riera Bisquerra d'En Jaume Polatí i na Carbona. Dia 15, Miquel Canet Piris. Dia 28, Maria Pons Llinàs d'En Colau Xina i na Maria de S'Arrescló i Juan Garau Lliteras.

MORTS

Octubre Dia 3.—Gapar Rayó Sabater (a) Masset, casat de 77 anys, de *cardiopatía*. Dia 12, Aina Bernat Esplugas d'En Murta, casada, 77 anys, *nefritis crònica*; Jaume Fuster Forteza, Ranxé de Na Carreta, fadri, 71 anys, *congestio cerebral*. Dia 17, Miquel Llinàs Gili de sa Marineta, casat, 68 anys, *reblaniment cerebral*. Dia 19, Bet Lliteras Alzamora (a) Puseta, casada, 71 anys, *bronconeumonia*.

Novembre 10.—Antonia Vives Moll, Xapata, viuda de 47 anys, *uremia*. Dia 15, Juan Ginard Esteve, Corona, fadri, 33 anys *tuberculosis pulmonar*. Dia 16, Francisca Ferrer Gil, Cartutxa, fadrina, 26 anys, *tuberculosis pulmonar*. Dia 27, Juan Sard Lliteras, Terres, casat, 6a anys, *embolia cerebral*.

Desembre 8.—Maria Teresa Ginard Corbo de n'Antoni Montseriu, pàrvul, dos anys, *meningitis*. Dia 14, Miquel Pascual Sureda, Poll, viudo, 81 anys, *assistolia*. Juan Pastor Ferrer, Pujoli, de 70 anys, casat. Dia 24, Jaume Massanet Servera, Punt, de 68 anys, casat, *aplopegia*. Dia 27, Miquel Flaquer Ginard, Mangol, casat, de 62 anys. Antoni Espinosa Genovard, Correo, 65 anys, casat, *hemorragia cerebral*. Dia 28, Bàrbara Bisquerra Sureda, Peixa, fadrina de 22 anys.

Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Prova-la, és deliciosa.

GASSEUSES Y SIFONS

Fabricant:

M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANIDO, Artá.

No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen **LUNCHS** amb
prontitud i perfecció

**GRAN COLMADO
L'ESPERANÇA**

P. DEL MARXANDO 3.- ARTA

JAUME PICO

(A) ROTCHET

És una Agència entre Artá, Palma i Capdepera i heu cada dia.

Serveix amb prontitud i seguretat tota classe d'encàrregos.

Direcció a Palma: Harina 38.

Artá: Palma n.º 3.

Automòbils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Tenen servici combinat amb el

Ferrocarril

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts.

Carré A. Blanes, n.º 41. ARTA.

Disponible

NAUMAN

MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.

(MARCA ALEMANA)

Depositarío esclusivo en ARTA

CAN GANANSI

ALMACENES MATONS

— DE —

RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NUM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero
Artículos y novedades para vestir
de todas clases

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM
DE RAÇA, GUNIS, COLOMS,
ALIMENTS ESPECIALS PER
POLLS, I Ponedores, INCUBADORS,
ANELLES, PLANS
I CONSULTES.

CONSELL-MALLORCA

Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòbils

i carretons

reproduccions i retrats

C. de la Sombra-ARTA

FONDA "LAS PALMERAS"

PLASSA MAJOR, 20 I 21 (PALMA)

NOVA DIRECCIÓ

A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—
Menú exquisit i abundant—Ha-
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS

i tota classe de pastes alimen-
ticies d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

Panaderia Moderna

DE

JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pa, pa-
nets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I

ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y
— VICEVERSA DE —

ANTONI GILI (a) Comuna

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I

ECONOMIA DE PREUS

ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIÓ:

Palma -- Banch de S'oli, 24

Artá -- Can Comuna Centro

Balear

Pensión

TOMÁS SBERT

==== FAMILIA MALLORQUINA =====

Habitaciones con vista a la Rambla, Monumento a Colón y

Puerto. — Mobiliario todo nuevo. — Trato familiar

Cuarto de baño con agua caliente y fria.

Pensión completa desde 8 ptas. — Para artistas precios
especiales.

José A. Clavé, 3, pral. 1.ª BARCELONA Teléf. 31034

(No equivocarse: junto al monumento a Colón)

Mozo a la llegada de trenes y vapores. — English Spoken. — On parle français

Números de los tranvías que pasan junto a BALEAR PENSIÓN: 3, 21,

22, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 49, 52, 53, 54, 57, 58 y 59.